

1 Peeo

*Ju'u Peeo, Krijtota sualeka, na'ikimtulammeu
ji'ojte*

¹ Inepo, Peeo' teame, yo'owe Jesukrijtota betana nee yeu pu'aritaka, yeteu bittuari. Jume' omot, ka bem bwiaarau jiapsammeu, jume' ijra'eliitam teammeu, nee inika'a ji'osiata ji'ojte. Bwiaaram inen teaka'po, Ponto' tea'po intok Kalaasia' tea'po intok Kaparoosia' tea'po intok Aasia' tea'po intok Bitiinia' tea'po jo'aakammeu.

² Jume'e, achai Liojta, che'a bat naataka, aapo'ik junuen a' tu'ureka' betchi'bo yeu a' pu'aka'ummewi. Aapo a' tu'u jiapsie, enchim wepulsi ae betchi'bo jiba enchim jiapsitua. Junuen enchim a' nok jikkajine' betchi'bo. Intok ket junuen, Jesukrijtota, me'ewaka, ojbota a' wo'otaka'ue, Liojta bichapo, kaita ka tu'ik ya'arime benasi enchim machine' betchi'bo. Liojta betana, ama butti emou tu'ik intok enchim yanti elnee'uta, emot aune.

Chukula, itou tu'ikut eaka jiapsiwame

³ Liojta, intok yo'owe Jesukrijtota yo'owata, itepo a' yo'oreka, a' Lioj bwaniane. Aapo'ik ama butti yee a' nak jiokole' betchi'bo, itom aniala. Jesukrijtota, kokkoarim nasuk a' jiabijtetuaka, junaen, bemelasi intok ta'abwisi itom jiapsituakai. Ini'i intok, chukula tu'ik itom bitnee'ut eaka itom jiapsinee'ut, itom ania.

⁴ Intok aapo, aapo'ik Liojta, teekau, chukula itom bitnee'uta itoas a' jipue'uta, enchim a' bittuane. Juka' ka lu'u lu'utineemta, intok juka' kaita'po nasontuneemta intok kaibu ta'abwisi ayuka moineemta.

⁵ Intok Liojtat enchim ea' betchi'bo, aapo, a jita a' joa'ue, enchim jinne'ula intok enchim ania sime, si'imeta chupi'iseo, juka' a' bit tebonee'uta, aman teekau enchim a' jajame'u tajtia.

⁶ Inia betchi'bo san, eme'e, enchim allea'u emot aayuk. Junuen, ji'obilaawakai, inim chuubaa enchim bettesi intok jiokot emo bicha' nasuk juni'i, watem emou am sua' betchi'bo.

⁷ Ju'u, Liojta enchim suale'u, sawai tomitau a tamachiatu. Bwe'ituk ju'u sawai tomi, a moyeka juni'i, inim tu'isi beje'ewaek. Intok tua a' juna'atuka'po ju'uneiya' betchi'bo, tajie bwasa'anaa. Ju'u, Liojtat eaka a' sualeme, jiba ka tu'ikue a' ji'obilaawaa'uta, kaachin eaka a' inne'akame, sawai tomi, lu'u lu'utemta bepa, che'a juni'i eiyaawatchi. Junuen san beja, Jesukrijtota junuen enchim sualeka jiapsa'uta, junuen ji'obilaawaka, eme'e tu'isi ama yeu sajakai, Jesukrijtota notteo, eme'e, alleewamta intok enchim yo'orinaa'uta eme'e bitne.

⁸ Eme'e, juka' Jesukrijtota ka a' bitlamtaka juni'i, a' nake. Intok junuen eme'e ka a' bichaka juni'i, i'an aet eakai, enchim allea'u ama butti emot aayuk. Junaka'a alleewamta kaachin intok a' teuwaa machikai.

⁹ Enchim jinne'uimtuka'uta jajamlamtakai, ini'i juna'a, ju'u, Jesukrijtota enchim suale' betchi'bo weyeme.

¹⁰ Che'a bat naataka, jume' Liojta betana ju'uneetuawaka, chukula yeu weenemta teteuwaame, inia weemtat jiapseka, emo aet temaek a' ju'uneiyaabaekai, i'an, juka' yee jinne'uwamta betana. Intok juname'e a' teuwaak, Liojta ama butti yee a' nake' betchi'bo, juka' emot a' autuabae'uta.

¹¹ Ju'u Krijtota tu'u jiapsi, amet aneka, juname'e Liojta betana nokame, junak am ju'uneetuak, aapo'ik Jesukrijtota jiokot au a' bitnee'u betana, intok chukula, juka' a' yo'ori eiyaanaa'u betana. Juname'e intok junae tu'u jiapsie ju'uneetuawaka, emo utte'a joorian, jabetat a' noka'ut, intok jak weyeo a' chupne'po ju'uneiyaabaekai.

¹² Taa ju'u Lios, juka' bem aet jiapseka, machisi bem ju'uneiyaabae'uta, ka bempo'im betchi'bo, taa junaka'a ito betchi'bo weyeka a' chupnee'ut, iniat am ju'uneetuak. Junuen san i'ani ini'i jiba juna'a ju'u Krijtota betana bemela nok lutu'uria enchim majtakame betana emou teuwaari. Juname'e, Liojta tu'u jiapsie, teeka betana weyeka aniwaka, emou a' majtak. Inika'a inien weyemta san, jiba jume' ankelesim aet ju'unea'ateko juni'i, tua alle ean.

Ju'u Lios, tu'ik ausu'lik joaka, itom jiapsi i'a

¹³ Junuen san, enchim joobae'ut, aet suaka a' joone. Intok eme'e ka jak wa'am, taa suasi jiapsine. Liojta ama butti yee a' nake' betchi'bo, Jesukrijtota juchi notteo, enchim a' bittuanee'ut si'imeku junau waateka jiapsine.

14 Eme'e Liojta yoemiamtaka, a' nok jikkajakai. Ka intok, bat naataka, kee Liojta ta'aaka, ka tu'isi enchim jiapsa'a benasi enchim tu'ure'uta joaka jiapsibaane.

15 Taa ala eme'e, si'imeku, wepulsi Liojta betchi'bo jiba jiapsine. Bwe'ituk ju'u Lios, ju'u enchim yoemia betchi'bo enchim yeu pu'akame, tu'ik, tu'uwata wepulsi ausu'lika aet aayuk.

16 Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojtei: “Eme'e, tu'ik tu'uwata ausu'lika net ayuka'a benasia, eme'e junuen ket emot a' aune' betchi'bo, aet jiapsine”, ti jiia ju'u achai Lios.

17 Eme'e intok, juka' Liojta, we'epulaim, si'imem ju'u bem jiapsaka'u betana am ya'uraa bittuanemta, intok kaabeta che'a eiyaakamta, junaka'a yo'owa rokakai, inim bwiaapo enchim jiapsa'po tajtia a' ee majjaune.

18 Bwe'ituk ju'u Lios, enchim yo'owasuka'um, kaita'po tu'ikut bem jiapsaka'u betana, enchim ket junau joiwala'u betana, enchim jinne'ula. Eme'e intok jaibu tu'isi ju'unea, inika'a enchim jinne'uka'uta beje'ewa'u, ka inim jitae, sawai tomie oo tosai tomie, a lu'utinemtae a' beje'etuawaka'u,

19 ala, ju'u a' beje'ewa, eiyaawatchisi machika ojbo, Jesukrijtota, me'ewaka a' wo'otaka'ue. Aapo ju'u Jesukrijto, bwalata wasuktemta, yeu pu'arik intok kaachin maachik benasia junuen jikot ya'atuk.

20 Ju'u Jesukrijto, kee aniata ju'unaktewao naateka, inia betchi'bo yeu pu'atuk. Taa aapo, inime'e chukula taewaimmetchi, enchim jinne'ubaeka yeu machiak.

21 Jiba aapo'ik Krijtota betchi'bo eme'e Liojta suale. Aapo'ik juka'a, kokkoarim nasuk a' jiabijtetuakamta. Intok juka'a, aapo'ik yo'ori tebomta. Junuen san eme'e, juka' Liojta ea intok chukula enchim bitnee'uta, aet mabet bo'o bichakai.

22 Eme'e i'an, Liojta tu'u jiapsie aniawaka, Krijtota nok lutu'uriata a' jia'apo aman, a' bo'o jooriakai, Liojta bichapo kaita ka tu'ik ya'ari benasi bitwaka, junuen eme'e, Krijtopo emomak werim, tua junen jiaka a am nake' betchi'bo. Junuen san eme'e, tua junuen jiaka, naas emo nakne, intok ka jispsita bepa jiba.

23 Bwe'ituk eme'e, i'an bemelasi yeu yoemtulame benasi maachi, ka inim enchim achaim benam yo'owakai, kokkoneeme. Taa ala, ju'u Liojta nok lutu'uriae, ju'u jiapsamtae, intok jiba yuu tawanemtae.

24 Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:
Si'ime ju'u inim yoemra, juyata benasi maachi.
Ju'u intok bem ujyoria'u, juya sewata benasi maachi.

Ju'u juya mukne, ju'u sewa intok wakne.

25 Taa ju'u Liojta nok lutu'uria, jiba betchi'bo tatawa.

Ini'i intok, ju'u Krijtota betana nok lutu'uria emou teuwaawakame juna'a.

2

1 Junuen san eme'e, si'ime ka tu'uwata betana, si'imeku yee bai ta'aawamta, woik bo'o jooriawamta intok jita nau emo nakwamta, intok si'imeku ka lutu'uriata yetet nokwamta koaptane.

² Ili usita, ju'ubwa yeu tomte'e benasia, eme'e, juka' Liojta nok lutu'uriata, kawam benasi tua a' eiyaaka aet jiapsine, junae, eme'e che'a tu'isi, Krijtota betana weyemtat saatune. Intok junuen enchim jinne'uimtune' betchi'bo.

³ Bwe'ituk eme'e, achai Liojta yee a' nake'po, lutu'uriapo a' ju'uneiyya.

Krijto, ju'u teta jiapsa' teame

⁴ Junuen san eme'e, tetata tu'ika eiyaawatchisi a' machiaka'a benasi, junuen, Jesukrijtatau bicha, ju'u yee jiapsituamtau bicha, aet emo temaine. Inim ju'u yoemra, yeu a' tawaak juka' Krijtota. Taa Liojta betana, ini'i yeu pu'atuk, intok si'imek bepa eiyaawatchisi machikai.

⁵ Eme'e ketchia, tetam jiapsame bebenakai, Liojtau emo su'u tojine, aapo'ik enchim sawaabae'po aman, enchim a' sawane' betchi'bo, karita, Liojta ama yo'orinaa'u benasi enchim machine' betchi'bo. Intok ket jum te'opopo che'a yo'otaka tekilta joame wepulsi na'ikiatakai eme'e, Jesukrijtota betana aniawaka, aapo'ik yo'ori betchi'bo, juka' tu'ik au bicha enchim joa'uta, junuen Liojta alleaka a' mabetne.

⁶ Junuen san ketchia, Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei:

Yuu, inepona, bwe'u jo'araa Jerusalen tea'u,
           senuk, yeu pu'arita intok eiyaawatchisi
           maachik, ne aman bittuane.

Ini'i, tetata, karita ae naatewa'a benasi a
           teuwaatu.

Ju'u intok, a' sualeme, ka bai ta'aatune.

⁷ Enchim, a' sualeme betchi'bo ala, juna'a, tua eiyaawatchi. Taa jume'e, ka a' sualeme betchi'bo,

Liojta nok lutu'uriapo ama a' ji'ojtei'i benasi
ameu yeu weama:

Jume' kaateme, juka' tetata bem omola
tawaaka'uta.

Chukula utte'atuk, junaka'a tetata, tua bat a'
sawana'po.

⁸ Intok ketchia ju'u inen ji'ojtei yeu yuma'ala:
Teta, watem aet te'itinaa'u, intok yee tabeme.
Bempo aet jiji'obe, Krijtota nok lutu'uriata, ka
bem a' jikkaja' betchi'bo. Bempo ket, junuen ji'op
betchi'bo yeu pu'atukan.

Jume'e, Liojta betchi'bo jiapsame

⁹ Taa eme'e, yoemra, Liojta betana em yeu
pu'ari. Liojta betana eme'e tekilta jooa, ju'u
si'imem bepa yo'ota betana lutu'uriakai. Intok
ket eme'e wepulsi Liojta betchi'bo, aapo'ik ea'po
amani, eme'e jiapsa. Intok naa buustia, Liojta
betana eme'e yoemratakai, tu'isi eiyaawa. Ini'i
intok inien weye, achai Liojta, juka' tu'ik, kaitau a
tamachiatuka a' yaaka'uta, enchim a' teuwaane'
betchi'bo. Ju'u ka tu'uwa betana enchim
jinne'ukamta betana intok aapo'ik lutu'uriata
enchim ju'uneiyaatuakamta betana.

¹⁰ Eme'e che'a bat naatakai, kia jeela juni'i ka
senu yoemrata benasi eiyaawan. Taa i'ani eme'e,
Liojta betana yoemra. Bat naataka kaabe enchim
nak jiokolisuk. Taa i'ani ju'u achai Lios enchim
nak jiokole.

Si'imeku eme'e Liojta betchi'bo jiapsinee

¹¹ Krijtopo nemak werim, in nake'um, tu'isi ne
emou ujbwana, ka inim jomemtaka benasi intok
ta'abwi bwiaarau bichaa enchim kate'e benasia

emo eiyaaka, juka' tu'i'eerita beje'eka weyemta, juka' inim ka tu'ik weyemta joowamta, ka enchim a' joone' betchi'bo.

¹² Eme'e, tu'ik bo'o jooriaka jiapsine, jume' inim, ka Liojta soal ta'aame nasuk anakai. Intok junuen, i'an bempo, enchim ka tu'i yoememtuka'a benasia, enchim beje'eka nokakai juni'i, jiba, juka' tu'ik enchim ya'arita a' bitne. Intok junuen, bempo Liojta, aapo'ik yee ya'uraa bittuaneeo taewaita yumako, aapo'ik Liojta lutu'uriaka'po a' ta'aaka, a' yo'orine.

¹³ Achai Liojta enchim a' yo'ore betchi'bo, inim yo'o ya'uraata eme'e jikkajaka jiapsine. Kia juka' che'a si'imem bepa yo'otaka nesawemta juni'i, a' tekiawa betchi'bo.

¹⁴ Intok kia jume' wate yo'o ya'arim emou a' bittua'um juni'i. Bwe'ituk inime'e, jume' ka tu'isi jiapsame, ya'uraau am totoja. Jume' intok tu'isi jiapsame, alleaka, tu'isi am bicha.

¹⁵ Bwe'ituk ju'u Lios, tu'ik enchim bo'o jooria i'a. Junuen eme'e, jume'e, ka lutu'uriata ta'aame intok jume' kaita mammateme, ka intok am noktua' betchi'bo.

¹⁶ Eme'e inim juka' nesauri ji'ojteita betana ka emou a' utte'atuka'po inien ju'uneaka jiapsine. Taa ka junaet eme'e jia'awiteka ka tu'ik joobaane. Ala eme'e, aapo'ik alleetuane, Liojta aapo'ik tekokame benasi jiapsakai.

¹⁷ Kaabem yeu be'aaka, eme'e, ameu a' lutu'uriatuka'po aman, si'imem am yo'orine. Intok jume' Krijtopo emomak werim am nakne. Liojta eme'e ee majjaune. Intok juka'a, inim che'a si'imem bepa yo'otaka nesawemta a' yo'orine.

Krijtota jiokot au bichaka'u, itom bit'ea'u

¹⁸ Tekoka tekipanoame, enchim tekome am yo'oreka am nok jikkajine. Ka jume' tu'u jiapsekame jiba intok emomak tuttu'im jiba, taa ket jume' ka emomak tuttu'im juni'i.

¹⁹ Bwe'ituk juna'a tu'ine, seenuk, tu'ik joaka juni'i, ka tu'ik bichakai, Liojta bichapo tu'isi a' tawabae' betchi'bo.

²⁰ Bwe'ituk eme'e ka tu'ik enchim joa'u betchi'bo, intok juna'e betchi'bo ko'okosi joowa'ateko, jitasa eme'e aet koba'anee junuen, ka monteka, a' ine'akai. Taa eme'e, tu'ik joaka junuen jiokot emo bichako, intok eme'e ka jain eaka a' ine'a'ateko, ini'i, Liojta bichapo tua tu'ine.

²¹ Jiba inia betchi'bo ju'u achai Lios enchim yeu pu'ak. Bwe'ituk aapo ju'u Jesukrijto, emo betchi'bo, jiokot au bichak. Junuen enchim a' mamenteka, aapo'ik benasi enchim jiapsine' betchi'bo.

²² Aapo, tua kaita ka tu'ik, jakwoo juni'i a' yaak. Intok kia jakwoo juni'i kaabeta bai ta'aak.

²³ Ka tu'isi a' jiawaawao, ka junaen am yoopnak. Ko'okosi joowakai, Lios emo betchi'bo ju'unea, ti ka ameu jiiak. Ala, Liojta mampo, ju'u si'imem, ameu a' lutu'uriatuka'po aman, yee ya'uraa bittuanemtau au su'u tottojan.

²⁴ Ju'u Jesukrijto, aapo juna'a, ju'u kuuset popontaka, itom ka tu'uwa ya'arim a' takaawapo am mabetaka, ito betchi'bo mukukame. Junuen itom ka tu'ik joowamta betana, kokkolam benasi itom ito eiyaaka, si'imeku tu'isi itom jiapsine' betchi'bo. Aapo junuen, jiokot ya'atuk, junuen jiba betchi'bo tu'ik emou aune' betchi'bo.

²⁵ Bwe'ituk eme'e, bat naataka, bwalam chiktulatuka'a benasi jiapsan. Taa i'ani eme'e, Jesukrijtotau emo su'u tojiri, ju'u kapyeota benasi, enchim suuaka intok enchim jinne'ukamtawi.

3

Jume' jujubekame, jaisa bem jiapsi'ea'u

¹ Junuen san ketchia eme'e, kukunakame, enchim kukunam nakeka am nok jikkajine. Junuen juname'e betana, watem Krijtota nok lutu'uriata ka am sualeo juni'i, jiba enchim, jume' bem jubim junuen tu'isi emo uju'u'uuta bichakai, juname'e, Krijtota sualbaane, ka ameu montiwao juni'i.

² Juname'e, enchim tua amma'ali intok sua maisia jiapsa'uta bichakai.

³ Intok inime'e, ju'u bem tua tutu'uli jaamuchim tune'e'u, ka ama butti maisi bem emo a'anaarinee'u juna'atune. Ka unnaa maisi emo chon chi chikrikai. Intok ka sawai tomie ya'arik sawakai.

⁴ Ala ini'i tua ujoyoisi am joame, ju'u ka lu'utineeme ini'i juna'atune. Tua tu'ulisi bem mamiachinee'u, intok yee nakeka yanti maisi bem mamachinee'u juna'a, bem jiapsimpo amet yeu machikai. Bwe'ituk ini'i inien machikai juna'a ju'u Liojta tua eiyaaka a' bicha'u.

⁵ Bwe'ituk che'a bat naataka taewaimmet inen ket bebenaekan wame'e jaamuchim, wepulsi Liojta betchi'bo jiapsisukame. Ju'u ae bem tutu'ulisi mamachiaka'u, ini'i juna'atukan,

bempo, Liojta ean intok bem kukunam yo'oreka, am nok jikkajan.

⁶ Inien jiapsisuk ju'u Saratuka'u, juka' a' kunawata, Apra'amtuka'uta nok jikkajakai, a' japchi rokak. Eme'e intok, aapo'ik jiapsisuka'a benasi maisi machine, tu'ik joa'ateko, intok kaita majjaika jiapsa'ateko.

⁷ Eme'e juni'i ketchia kukunawaim, enchim jujubimmak tuttu'inee naksi am eiyaakai. Bem jaamuchimtuka'po amani am bichaka, am yo'orine. Taa ka juka' jamutta, che'a ka a' utte'aka' betchi'bo jiba, taa ketchia, bempo'im jiba emo benasia Liojta yee a' nak jiokole' betchi'bo, jiba yuu jiapsiwamta nanancha emot autuari. Junuen eme'e jiapsine, Liojta bicha enchim teuwa'uta jikkajitune' betchi'bo.

Jume'e, tu'ik bem joa' betchi'bo, jiokot emo bichame

⁸ Chukula intok ket, si'ime eme'e nau eaka jiapsine. Intok nanancha naas emo jiokoleka jiapsine. Krijtopo enchim nau weriaka'po amani emo nakne. Si'imeku yeteu tu'ik jiapsine. Intok ka emo che'ewarine.

⁹ Taa jita ka tu'ik emou ya'awako juni'i, eme'e ka junaen ameu a' nottabaene. Intok jaana jiawaawaka juni'i, eme'e ka junaen ameu jiubaane. Ala eme'e, Liojta betana, tu'ik am a'auriane. Bwe'ituk ju'u Lios enchim yeu pu'ari jiba yuu betchi'bo tu'ik enchim aamak bitne' betchi'bo.

¹⁰ Bwe'ituk:

Ju'u, alleaka intok binwa inim jiapsibaeme, ka tu'ik a' teuwaanee'u betana au suuane. Intok kia ka aa noki'ichiata teuwaanee juni'i.

11 Juna'a, juka' ka tu'ik, a' koptane.

Intok juka' tu'ik jiba joone.

Yanti elaka a' jiapsinee'ut au temaine.

12 Bwe'ituk ju'u achai Lios, jume' tu'isi jiapsame,
am suua.

Intok aapo'iku bicha bem noka'uta, a' jikkaja.

Taa wame'e ka tu'ik joame, am beje'eka aane.

13 Kaabe, ka tu'ik enchim jooriane, tu'ik
ausu'lik jiba enchim bo'o jooriao.

14 Taa eme'e intok junuen, Liojta bichapo tu'isi
enchim jiapsa' betchi'bo, jiokot emo bichakai
juni'i, ama butti eme'e alleene. Kaabeta eme'e
majjaune, intok kate'em emo wom womta.

15 Ala eme'e, yo'owe Jesukrijtota enchim a'
yo'owaka'po aman, eme'e, tua junen jiaka, a'
yo'orine. Intok jume'e, chukula enchim bitnee'u
betana ju'uneebaeka, emou nattemaeme, jiba
eme'e a' ju'uneiyaanee junaet enchim am
tejwaane' betchi'bo. Taa ka emo che'ewarekai,
intok am yo'ori ta'aakai.

16 Intok tu'isi eme'e emo uju'une, junuen, achai
Liojta bichapo tu'isi enchim jiapsa'po ju'unee
betchi'bo. Junuen, jume'e, Jesukrijtota enchim
suale' betchi'bo, ju'u tu'isi enchim jiapsa'ut, ka
tu'isi nokame, bem teuwa'u betana, tiusi bem
tawane' betchi'bo.

17 Bwe'ituk che'a juni'i tu'i, itepo, tu'ik itom joa'
betchi'bo, jiokot ito bichakai, achai Liojta junuen
a' waatao, intok kaa, ju'u ka tu'ik itom joa'
betchi'bo jiokot ito bichakai.

18 Bwe'ituk jiba aapo ju'u Jesukrijto, itom ka
tu'uwa ya'arim betchi'bo, sejtul jiba, si'imem
betchi'bo, me'etuk. Aapo tu'i yoemtukan, taa,

itom jume' ka tu'i yoemem betchi'bo, jiokot au bichak. Junuen, Liojtamak ito tu'uteka, intok au bicha itom lutu'uriaka' betchi'bo. Inim a' yoemtuka'po aman, muukuk. Taa Liojta betana jiapsita aet ayuka'ue, jiabijtek.

¹⁹ Intok junuen jiapsakai, ket, jume' bat naataka kokkolam jiapsim jipu'uwaa'u sikaa, ameu nookak.

²⁰ Inime'e junen, che'a bat naataka taewaimmet, Noe' teamta jiapsao, ka Liojta nok jikkajakan. Ket juka' bwe'u kuta kanoata joowao, achai Liojta intok ket, ka seej chukti eaka, binwa amet a' bo'o bichao. Junama'asan, woj naikika jiba, ama ba'apo jinne'urimtaka yeu sajak.

²¹ Juna'a ba'a, jiba i'an yee bato'owaawamta iniae i'an itom jinne'urimtuka'uta teuwaaka joowamta, teuwa. Ju'u yee bato'owaawame, ka u'ubawame, ala ini'i, Liojta bichapo tu'isi jiapsipeewamta au bicha a' a'awamta teuwa. Intok ini'i, Jesukrijtota kokkoarim nasuk a' jiabijteka' betchi'bo itom jinne'ukai.

²² Aapo, teekau jikau a' sikaari, Liojta mak a' batatana katek. Aapo'iku intok, jume' ankelesim intok si'ime teekau, intok inim bwiapo ya'uraa au su'u tojirim.

4

Liojta itom maki, itom au yumaka a joa'ue, yee aniname

¹ Junuen san, Jesukrijtota jiokot au a' bichaka'a benasia, eme'e juni ket junaen jiokot emo bit betchi'bo, ka jain eene. Bwe'ituk ju'u, inim

jiapsaka, jiokot au bichakame, juka' ka tu'uwata, ka intok a' joopeene.

² Junuen, inim a' jiapsa'u tajtia, Liojta ea'po aman jiapsibaekai, ka intok, inim ju'u ka tu'ikue emo alleetuawamta a' joobaekai.

³ Ka iliiki ju'u enchim ya'ari, bat naatakai, jume' ka Liojta soal ta'ammak, bem tu'ure'uta, ka tu'ik enchim amemak ya'ari. Junakriapo eme'e, ka tu'ik joopeakai, enchim naakonee'uta, jaiti jiuwaka pajkoowamta, intok unnaa jita je'eekai. Intok jume' ka lutu'uriapo liosim, jume' ka yo'ori i'awame, yo'orekai.

⁴ Juname'e enchim suum'eiyaaka, emou waate, enchim ka intok bempo'im ka tu'isi jiapsa'po ka amemak enchim aneo. Intok junuen san, bempo, ka tu'isi emot nooka.

⁵ Taa juname'e, bem ya'ari, aet au emo yeu bwijne, ju'u, lauti, jume' kokkoarim intok kia jiapsame juni'i, ya'uraa bittuanemtawi.

⁶ Bwe'ituk jume' kokkoarimmeu ket teuwaari ju'u Krijtota nok lutu'uria. Junuen, bem a' ju'uneiyaaka, juname'e kokkokame jiapsim, Liojta am jiapsi i'a'po aman bem jiapsine' betchi'bo. Inim si'imem jiapsame benasi ya'uraa bittuanaaka juni'i.

⁷ Abe yuuma ju'u taewai, si'imeta aet lu'utinee'u. Junuen san eme'e suasi jiapsine. Intok ket eme'e, tua junen jiaka, Liojtau bicha enchim emo nokrianee'ut jiapsine.

⁸ Taa jita bepa juni'i, enchim tu'isi emo naknee'u emo nasuk aune. Bwe'ituk ju'u tua yee nakeme, juebenakut a yee jiokoe.

⁹ Kaachin jiaka, eme'e, enchim jo'arampo tu'isi emo mabbetne.

¹⁰ Si'ime, we'epulaka, watem am aniane, Liojta betana a' joaka a' jipue'ue. Liojta betana ka nanau machika tu'ik enchim mabetla'uta a enchim a' weetua'a benasia.

¹¹ Senu nokbae'eteko, Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojteituka'po aman etejone. Senu intok jita'po juni'i yee ania'ateko, Liojta betana a' aniawa'po aman a' joone. Si'ime ju'u enchim joa'u, achai Liojta yo'orina' betchi'bo weene, Jesukrijtota, enchim a' ya'ariaka'u betchi'bo. Aapo'iku intok lutu'uria a' yo'orinaa'u, intok yo'otaka a' nesaunee'u jiba yuu wasuktiammeu tajtia. Tua junuentune.

Krijtota sualeka, jiokot emo bichakai

¹² Krijtopo nemak werim, tu'isi in nake'um, ka eme'e suum'eene, juka' ama butti bettesi machika emou a' yuma'ataiteko, jita ka enchim ta'aa'uta enchim ine'a'a benasia.

¹³ Ala eme'e alleene, junuen Jesukrijtota jiokot au bichaka'a benasia, aamak jiokot emo bichakai. Junuen ket eme'e, ama butti allee betchi'bo, Jesukrijtota, si'ime utte'ata aet ayuka, ujoyoisi juchi a'abo a' notteo.

¹⁴ Jesukrijtota betchi'bo eme'e jaana jiawaawa'ateko, ama butti eme'e alleene. Bwe'ituk ju'u, ama butti eiyaawatchika, Liojta tu'u jiapsiwa emot jiapsa. Bempo, jume' ka Krijtota sualeme, ka tu'isi aet nooka. Taa eme'e, junaka'a a' eiyaaka a' yo'ore.

¹⁵ Emo betana senu jiokot au bicha'ateko, ka a' jisualatuka' betchi'bo oo jita a' e'etbwa' betchi'bo

oo ka a' ka tu'i yoemtuka' betchi'bo. Intok kia, kaita a' tuttu'ute'po a' kikkibakke' betchi'bo, junuen junae betchi'bo jiokot au bitne.

¹⁶ Taa emo betana seenu, Krijtota a' sualeka, aamak a' ea' betchi'bo, jiokot au bicha'ateko, ka junae betchi'bo tiune. Ala Liojta yo'oreka a' alleetuane, junuen Jesukrijtota a' suale' betchi'bo junuen ta'eewakai.

¹⁷ Bwe'ituk yuma'asuk ju'u taewai, Liojta betana jume' aapo'ik yoemiam, tu'isi bem jiapsine' betchi'bo jiokot maisi ameu a' weene'po. Ini'i intok Liojta betana junuen itou a' weye'eteko, jume' ka Liojta nok lutu'uriata jikkajibaeme, unnaa ka tu'isi ameu chupne.

¹⁸ Intok junuen: Jume' tu'isi jiapsame, bwee'anpo jiba jinne'uimtuneeakai, jiba tua, unnaa ka tu'isi ameu chupne, jume' ka tu'i yoememmewi intok jume'e, Liojta bichapo ka tu'ik bo'o jooriammewi.

¹⁹ Junuen san jume'e, Liojta junen ea' betchi'bo jiokot emo bichame, junuen tu'ik jiba bo'o jooriaka jiapsine. Intok Liojta, juka' am ju'unaktekamta, mampo emo su'u tojine, jiba am suuaneemta.

5

Jume' Krijtota sualeme nok tejwaawa'u

¹ I'an ne, jume' Krijtota sualemmeu yo'owemmeu ne ujbwana. Enchim nau yaaja'po be'ekatana, nejpo su ket emo benasi junaka'a tekiak. Intok Jesukrijtota jiokot au bichaka'a benasia ket a' ju'uneiyaakai. Intok ketchia, jiba

emo benasia ne ket ne a' bitnee juka' chukula, jiba betchi'bo itom aamak aneka, itom yo'orinaa'uta.

² Junuen ne emou ujbwana, eme'e, jume' Krijtota sualemmeu, enchim ameu yo'otaka ja'abweka'po aman, bwalam benasi am suuane. Intok aet jiapseka, eme'e a' joone. Achai Liojta junen a' tu'ure'po amani. Intok ka utte'apo benampo, intok kia ka ama butti tomibaekai juni'i a' joone. Taa enchim tekil, eme'e aet jiapseka a' joone.

³ Eme'e, jume' enchim ameu ja'abweka'ummeu, eme'e ka enchim ameu yo'o yaa'uchimtuka'a benasi eene. Ala eme'e ame bichapo tu'ik joobaanee junuen enchim am mammatene' betchi'bo.

⁴ Junuen, juka' yo'owe Jesukrijtota, si'imem bepa che'a yo'otaka itom suuamta, junaka'a juchi a'abo a' notteo, junak eme'e, juka' chukula, jiba yuu betchi'bo eiyaawatchika, emou tu'ik, eme'e a' bitne. Intok ka inim, juya koonata, lauti wakneemta benak.

⁵ Ket jiba junaensu ju'ubwa yo'otume, eme'e, jume' Krijtota sualemmeu yo'owem, bem nesauapo aman jiapsine. Si'ime nanancha eme'e ka emo che'ewareka, emo jikkajine. Bwe'ituk: Ju'u Lios, jume' emo che'ewareme, ka am eiya. Taa jume' ka emo jabeleme, naksi am eiyaaka am ania.

⁶ Junuen san eme'e, Lios, si'ime utte'ata jipuemtau emo su'u tojinee ka emo jabelekai. Junuen, taewaita aapo'ik yeu pu'arita a' yumako, aapo enchim eiya tebone.

⁷ Si'imeta juka' betteka emou ayukamta, aapo'ik Liojtau bicha a' teuwaane. Bwe'ituk aapo, emot jiapseka, emot au temae.

⁸ Ket eme'e, ka jachin juni'i jiapsine. Taa jiba emo suuaka jiapsine, intok suasi eme'e emo uju'une. Bwe'ituk ju'u bebeje'eri, enchim beje'eka aneme, emou suua, ouseita, a' tebaureka, jita a' bwijbae'e benasi anakai.

⁹ Junau eme'e ka au emo su'u tojine. Ka ta'abwisi eaka, Krijtota jiba eme'e sualekai. A' utte'atuka'po ju'uneakai, si'ime jume' Krijtopo emomak werim, si'imekut aniat jiapsame, emo benasi jiba junaet jiokot emo am bicha'po.

¹⁰ Taa eme'e, junaen chuubaa inim jiokot emo bitchukai, chukula, aapo ju'u Lios, Jesukrijtota tu'isi jiapsisuka'a benasia, enchim jiapsine' betchi'bo enchim aniane, ka omot bicha ta'abwisi eakai, intok ket enchim aet suatuka, a' jajame'u tajtia. Jiba aapo juna'a ju'u Lios, ju'u si'ime juka' tu'ik itot autuame. Intok ket itom yeu pu'ari, yo'owe Jesukrijtotamak nau jiapsaka, jiba betchi'bo tu'ik itom aamak bitne' betchi'bo.

¹¹ Aapo'iku lutu'uria, eiyaawaka a' yo'orinaa'u intok si'ime ya'uraata bepa a' nesawe'u, jiba yuu betchi'bo. Tua junuentune.

Ji'ojtesuka, ju'u Peeo am tebotua

¹² Silbaano' teame, ju'u, Jesukrijtota, ka a' koptaka, tua a' suale'po in ju'uneiyaa'u, inika'a iliikik in emou ji'ojte'uta, nee a' ya'ariaka nee a' ji'ojteriak, enchim sua tejwaakai intok a' lutu'uriatekai, juka' Liojta betana tu'ik enchim bit'iaa'uta, tua Liojta yee a' nake' betchi'bo

enchim a' bitlatuka'po. Inika'a eme'e, ka a' koptaka, a' sualne.

¹³ Jume'e, bwe'u jo'ara Babiloonia' tea'po, Krijtota sualeme, ket emo benasi jume' Liojta yeu pu'arim, emou tebote. Intok ket ju'u Maekoj teame, Krijtota a' suale' betchi'bo, in yoemia, aapo emou tebote.

¹⁴ Eme'e juni'i ket, tua Krijtopo enchim nau weriaka'po, enchim emo nake'uta nau teuwaaka, naas emo tebotuane.

Si'ime eme'e, jume'e, Jesukrijtota mak eaka a' sualeme, jiapsi yanti elwamta eme'e bitne. Tua junuentune.

**Yo'owe Jesukrijtota itom ya'ariaka'u
betchi'bo ju'u bemelaka liojta betana
lutu'uria ya'ari (El Nuevo Testamento en
yaqui)**

New Testament in Yaqui (MX:yaq:Yaqui)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaqui

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaqui [yaq], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaqui

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 29 Jan 2022

f1151531-f330-51af-8fd4-d13c73020f71